

Prof. dr. Elmir Sadiković

Univerzitet u Sarajevu (BiH) / University of Sarajevo (BiH)

Fakultet političkih nauka / Faculty of Political Sciences

elmir.sadikovic@fpn.unsa.ba

Primljeno / Received: 04. 06. 2026.

Prihvaćeno / Accepted: 28. 07. 2026.

**PRIKAZ ZBORNIKA: *DOPRINOS AKADEMIKA
MIRKA PEJANOVIĆA RAZVOJU POLITOLOGIJE –
POVODOM 80. GODIŠNJICE ŽIVOTA I 40 GODINA
NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA***

(Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2025)

**REVIEW OF THE EDITED VOLUME: *ACADEMICIAN
MIRKO PEJANOVIĆ'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT
OF POLITICAL SCIENCE: ON THE OCCASION OF HIS 80TH
BIRTHDAY AND 40 YEARS OF SCHOLARLY RESEARCH***

**(Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina,
Sarajevo, 2025)**

U izdanju Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (ANUBiH) 2025. godine objavljen je Zbornik radova pod naslovom: „Doprinos akademika Mirka Pejanovića razvoju politologije“. Ovo posebno izdanje priređeno je povodom obilježavanja 80. godišnjice života i četiri decenije bogatog naučnoistraživačkog i nastavno - pedagoškog rada akademika Mirka Pejanovića. Tim povodom Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine organizirala je 20. aprila 2026. godine Okrugli sto pod nazivom „40 godina naučnoistraživačkog rada i 80 godina života akademika Mirka Pejanovića“. Na ovom naučnom skupu istaknuti naučnici i javni radnici iz Bosne i Hercegovine i inostranstva predstavili su referate posvećene najznačajnijim aspektima njegovog naučnog opusa. Njihovi prilozi predstavljaju vrijedan doprinos cjelovitijem sagledavanju i valorizaciji obimnog naučnog stvaralaštva akademika Mirka Pejanovića, te njegovog doprinosa razvoju politologije u Bosni i Hercegovini.

Kao autor i koautor 39 knjiga, 135 naučnih radova, te voditelj brojnih domaćih i međunarodnih naučno - istraživačkih projekata, akademik Mirko Pejanović je u središte svojih istraživanja postavio ključne procese i aspekte razvoja

državnosti Bosne i Hercegovine tokom 20. i 21. stoljeća. Strukturu Zbornika čine četiri tematske cjeline u kojima autori priloga reinterpetiraju temeljna stajališta akademika Mirka Pejanovića o najvažnijim historijskim fazama političkog i društvenog razvoja Bosne i Hercegovine. Prva tematska cjelina posvećena je njegovim istraživanjima perioda Drugog svjetskog rata, s posebnim naglaskom na historijski značaj AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a u procesu obnove i utemeljenja savremene državnosti Bosne i Hercegovine. Druga i treća cjelina Zbornika obuhvataju njegove analize razvoja političkog pluralizma u uslovima postsocijalističke tranzicije, kao i političkog razvoja Bosne i Hercegovine od prvih višestranačkih izbora 1990. godine do savremenog perioda. Posebno poglavlje Zbornika je posvećeno doprinosu akademika Mirka Pejanovića razvoju lokalne i regionalne samouprave u Bosni i Hercegovini, kao oblasti kojoj je dao nemjerljiv teorijski i istraživački doprinos. Autori priloga također daju osvrt na njegove najznačajnije autorske i koautorske knjige, kao i na njegov mentorski i nastavno - pedagoški rad na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. U završnom poglavlju Zbornika prezentirana je sveobuhvatna bibliografija naučnih radova akademika Mirka Pejanovića, koja predstavlja vrijedan izvor za buduća istraživanja i proučavanje procesa razvoja državnosti i demokratizacije Bosne i Hercegovine. Prema svojoj strukturi Zbornik ne predstavlja samo valorizaciju njegovog naučnog opusa, već i značajan doprinos razumijevanju savremenih izazova razvoja bosanskohercegovačkog društva i države.

Prva tematska cjelina (*Drugi svjetski rat, AVNOJ i ZAVNOBiH u djelima akademika Mirka Pejanovića*) obuhvata radove posvećene naučnom doprinosu akademika Mirka Pejanovića u proučavanju perioda Drugog svjetskog rata i obnove državnosti Bosne i Hercegovine u vremenu antifašističke i narodnooslobodilačke borbe. Riječ je o istraživačkom području koje zauzima posebno mjesto u njegovom naučnom opusu, budući da je značajan dio svojih radova posvetio analizi historijskih okolnosti, političkih procesa i institucionalnih pretpostavki koje su dovele do obnove bosanskohercegovačke državnosti tokom rata i njenog daljnjeg razvoja u socijalističkom periodu. Autori priloga u ovoj cjelini (Husnija Kamberović, Dženan Dautović i Sarina Bakić) iz različitih disciplinarnih perspektiva analiziraju mjesto i značaj obnove državnosti Bosne i Hercegovine i ideje njenog multietničkog karaktera. Posebna pažnja posvećena je njegovim interpretacijama historijske uloge ZAVNOBiH-a i AVNOJ-a kao političkog i državotvornog temelja savremene Bosne i Hercegovine, kao i razumijevanju njihovog značaja u očuvanju historijskog kontinuiteta bosanskohercegovačke državnosti. Autori također ukazuju na Pejanovićev doprinos tumačenju političkog, društvenog i kulturnog razvoja Bosne i Hercegovine kroz analize Prvog, Drugog i Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a, sagledavajući ih ne samo

kao historijske događaje nego i kao prelomne historijske trenutke u procesu oblikovanja modernog političkog identiteta Bosne i Hercegovine. Pored toga, u ovoj cjelini autori priloga razmatraju i druga pitanja kojima se akademik Mirko Pejanović bavio u svojim istraživanjima, uključujući interpretacije važnih historijskih događaja, političkih odluka i značajnih datuma koji su obilježili razvoj Bosne i Hercegovine tokom 20. stoljeća. Na taj način autori priloga potvrđuju da njegov naučni opus predstavlja nezaobilaznu referencu za razumijevanje geneze, kontinuiteta i savremenih izazova bosanskohercegovačke državnosti, kao i važnosti sjećanja, očuvanja i reafirmacije antifašističkog naslijeđa u političkom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine.

Druga tematska cjelina (*Politički pluralizam u radu akademika Mirka Pejanovića*) obuhvata radove posvećene njegovim istraživanjima razvoja političkog pluralizma u Bosni i Hercegovini, od uvođenja višestranačkog sistema i prvih demokratskih izbora 1990. godine do divergentnih političkih procesa u postdejtonskom periodu obilježnih odsustvom političkog konsenzusa domaćih akatera i snažnim intervencionizmom međunarodne zajednice u procesu izgradnje države i njene integracije u Evropsku uniju. Riječ je o jednom od najznačajnijih istraživačkih područja u njegovom naučnom opusu, kojem je posvetio niz studija, monografija, domaćih i međunarodnih naučnoistraživačkih projekata. Polazeći od rezultata njegovih istraživanja, autori priloga u ovoj cjelini (Asim Mujkić, Zdravko Lučić, Sead Turčalo, Neven Anđelić, Elvis Fejzić, Elma Huruz Memović i Nerzuk Ćurak) iz različitih perspektiva rekonstruiraju temeljna stajališta akademika Mirka Pejanovića o genezi, karakteru i razvojnim fazama političkog pluralizma u Bosni i Hercegovini. Posebna pažnja posvećena je njegovim analizama djelovanja političkih stranaka, izazovima demokratske tranzicije, kao i uticaju savremenih geopolitičkih okolnosti na politički razvoj Bosne i Hercegovine. Autori također razmatraju teorijske i vrijednosne osnove njegove političke misli, zasnovane na principima antifašizma, demokratije, ravnopravnosti bh naroda, građanske jednakosti i važnosti integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Posebno mjesto zauzimaju njegova kritička promišljanja etničkog političkog pluralizma kao dominantnog obrasca političkog organiziranja u Bosni i Hercegovini. Prema njegovim analizama, takav model potiskuje građansko i interesno političko organiziranje te ograničava mogućnosti razumne artikulacije javnih interesa. U tom kontekstu, autori ukazuju na Pejanovićevo stajalište da dominacija etničkog principa političkog predstavljanja predstavlja jednu od ključnih prepreka demokratizaciji bosanskohercegovačkog društva i države, kao i napretku Bosne i Hercegovine u procesu evropskih integracija.

Treća tematska cjelina, naslovljena: „*Politički razvoj Bosne i Hercegovine od 1990. godine do 2025. godine*“, sadrži jedanaest priloga u kojima autori (Stefano Bianchini, Kadrija Hodžić, Slaviša Orlović, Igor Lukšić, Nail Kurtić, Milivoj Bešlin, Lada Sadiković, Miodrag N. Simović, Vladimir M. Simović, Rasim Muratović, Zijad Bećirović, Franjo Topić i Dražen Janko) analiziraju ključne procese, izazove i ideje političkog i društvenog razvoja Bosne i Hercegovine u posljednje tri i po decenije. Oslanjajući se na bogat i tematski raznovrstan naučni opus akademika Mirka Pejanovića, autori tematiziraju najvažnije aspekte njegovih politoloških istraživanja posvećenih transformaciji bosanskohercegovačkog društva i države u uslovima postsocijalističke tranzicije. U središtu pažnje nalaze se njegova promišljanja procesa demokratizacije, izgradnje i razvoja institucija države, ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine, kao i izazova koji su obilježili politički razvoj zemlje nakon sticanja nezavisnosti 1992. godine. Posebna pažnja posvećena je njegovim analizama evropske perspektive Bosne i Hercegovine, historijskom značaju integracije u Evropsku uniju te političkim, društvenim i institucionalnim pretpostavkama ostvarivanja tog cilja. Autori također razmatraju njegove stavove o ulozi međunarodne zajednice, regionalnoj saradnji i važnosti jačanja demokratske političke kulture kao temelja stabilnog razvoja države. Značajno mjesto zauzimaju i radovi koji se bave kulturom sjećanja i odnosom prema tragičnim događajima iz novije historije, uključujući genocid u Srebrenici, koje je akademik Mirko Pejanović posmatrao kao važan segment izgradnje mirnog i demokratskog društva. Kroz različite tematske pristupe autori potvrđuju kontinuitet njegove političke misli, koja od početka devedesetih godina do danas dosljedno zagovara demokratski razvoj, jačanje državnih institucija, međunacionalno pomirenje i povjerenje i evropsku budućnost Bosne i Hercegovine. Time ova tematska cjelina pruža cjelovit uvid u najvažnije ideje koje su obilježile naučni rad akademika Mirka Pejanovića u oblasti političkog razvoja Bosne i Hercegovine u vremenu postsocijalističke tranzicije.

Četvrta tematska cjelina posvećena je doprinosu akademika Mirka Pejanovića razvoju lokalne i regionalne samouprave u Bosni i Hercegovini, oblasti koja zauzima značajno mjesto u njegovom naučnom i javnom djelovanju. Polazeći od bogatog naučnoistraživačkog opusa akademika Mirka Pejanovića, autori priloga (Elmir Sadiković, Zijad Hasić, Ana Mari Bošnjak, Albin Muslić i Jasmina Bešlagić) ističu da je lokalnu samoupravu teorijski promišljao kao jednu od temeljnih institucija demokratizacije bosanskohercegovačkog društva. U radovima se analizira njegov doprinos teorijskom utemeljenju lokalne samouprave u postdejtonskom periodu, s posebnim osvrtom na istraživanja ustavnopravnog i institucionalnog položaja jedinica lokalne samouprave, razvoja participativne demokratije, te lokalnog ekonomskog

razvoja. Posebno su valorizirana njegova empirijska istraživanja funkcioniranja lokalnih zajednica, kao i prijedlozi usmjereni na unapređenje demokratskih kapaciteta i efikasnosti lokalne vlasti. Među njima se posebno ističu reforma izbornog zakona koja je građanima omogućila neposredan izbor općinskih načelnika i gradonačelnika od 2004. godine, te usvajanje Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine 2006. godine kojim su stvorene zakonske pretpostavke za reformu i razvoj lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine na principima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. Autori priloga također ukazuju na značajnu nastavno - pedagošku i mentorsku ulogu akademika Mirka Pejanovića u afirmaciji lokalne samouprave kao zasebnog područja politoloških istraživanja na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Radovi objedinjeni u ovoj tematskoj cjelini potvrđuju da doprinos akademika Mirka Pejanovića razvoju lokalne i regionalne samouprave obuhvata teorijsku, empirijsku i praktičnu dimenziju. Njegov naučni rad bio je od posebnog značaja za oblikovanje savremenog koncepta lokalne samouprave u uslovima postsocijalističke tranzicije, ali i za povezivanje naučnih spoznaja s procesima institucionalnih i normativnih reformi. Time su njegova istraživanja i javni angažman dali značajan doprinos demokratizaciji i modernizaciji lokalne samouprave u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini.

U posebnom poglavlju autori priloga (Jasmina Osmanković, Muamer Halilbašić i Dževad Drino) daju osvrt na najznačajnije autorske i koautorske knjige akademika Mirka Pejanovića, ukazujući na njihov naučni doprinos i trajnu relevantnost za razumijevanje političkog, društvenog i institucionalnog razvoja Bosne i Hercegovine. Kroz analizu odabranih djela autori sagledavaju temeljne ideje koje su obilježile njegov naučni opus, kao i njihov utjecaj na razvoj politološke i društvene misli u Bosni i Hercegovini. Profesorica emerita Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu Jasmina Osmanković predstavila je knjigu *Euroregije i Bosna i Hercegovina*, ističući njen značaj za razumijevanje procesa regionalizacije, prekogranične saradnje i evropskih integracija. Posebno je naglašen doprinos ove knjige razvoju syllabusa, kao i afirmaciji koncepta euroregija kao jednog od mogućih okvira za jačanje regionalnog razvoja, prekogranične saradnje i uključivanja Bosne i Hercegovine u savremene evropske integracijske tokove.

Autori priloga Hoda Dedić i Faik Špago dali su u posebnom poglavlju osvrt na njegov mentorski rad, ističući njegov značajan doprinos razvoju naučnog podmlatka i afirmaciji novih generacija istraživača u oblasti političkih nauka. Posebna pažnja posvećena je njegovoj ulozi mentora pri izradi dvanaest doktorskih disertacija, kroz koje je pružio važan doprinos razvoju naučne misli i istraživačkih kapaciteta u Bosni i Hercegovini. Autori naglašavaju da se

njegov mentorski angažman nije ogledao samo u akademskom vođenju doktoranata, već i u podsticanju kritičkog promišljanja, naučne samostalnosti i društvene odgovornosti, čime je ostavio trajan trag u akademskoj zajednici Bosne i Hercegovine.

U završnom poglavlju Zbornika predstavljene su biografija i bibliografija akademika Mirka Pejanovića od 1978. do 2025. godine. Bibliografija pruža sveobuhvatan pregled njegovog naučnog, stručnog i javnog djelovanja, obuhvatajući autorske i koautorske knjige, poglavlja u knjigama, radove objavljene u zbornicima i naučnim časopisima, recenzije, prikaze i osvrte, novinske članke, feljtone i intervjue, kao i mentorstva doktorskih disertacija. Time je čitaocima i budućim istraživačima omogućen sistematičan uvid u obim i raznovrsnost njegovog naučnog opusa, koji predstavlja vrijedan izvor za proučavanje političkog, društvenog i institucionalnog razvoja Bosne i Hercegovine u drugoj polovini 20. i prvim decenijama 21. stoljeća.

Naučnoistraživački, nastavno - pedagoški i javni angažman akademika Mirka Pejanovića u cjelini zaslužuje posebno priznanje naučne zajednice i bosanskohercegovačkog društva u cjelini. Njegova dosljedna posvećenost očuvanju i afirmaciji univerzalnih vrijednosti savremene ljudske civilizacije, razvoju državnosti Bosne i Hercegovine kao suverene i demokratske države ravnopravnih naroda i građana, te izuzetni rezultati ostvareni u nastavnom, pedagoškom i naučnom radu predstavljaju trajno naslijeđe, inspiraciju i smjernicu budućim generacijama istraživača u njihovom nastojanju da naučnim i javnim radom doprinesu razumijevanju i razvoju bosanskohercegovačkog društva i države.